

Практичне заняття 1

Тема:

Вступ. Підприємництво в системі ринкових відносин

План заняття:

1. Зміст і характерні риси підприємництва
2. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності в ринковій економіці
3. Витрати виробництва та їх види
4. Дохід підприємства. Прибуток, його призначення, розподіл і перерозподіл

Контрольні питання:

1. Хто першим ввів термін "підприємець" і в якому столітті?
2. Які риси визначають підприємливу людину згідно з академічним словником української мови?
3. Як Господарський кодекс України визначає підприємництво?
4. Хто не має права займатися підприємництвом в Україні?
5. Які категорії громадян і організацій можуть бути суб'єктами підприємницької діяльності?
6. Які елементи входять до складу виробничих витрат?
7. Чим відрізняються зовнішні та внутрішні витрати?
8. Як бухгалтерський підхід до витрат відрізняється від економічного?
9. Які фактори впливають на розподіл прибутку?
10. Які основні напрямки використання прибутку підприємства?

Літературні джерела:

1. Балабанова, Л. В., & Барановський, В. О. "Маркетинг у підприємницькій діяльності". – Донецьк: ДНТУ, 2020. Посібник розкриває основи маркетингового підходу до підприємництва, що є важливим для розуміння принципів досягнення комерційного успіху в бізнесі.
2. Макконнелл, К., Брю, С. "Экономикс: Принципы, проблемы и политика" (переклад з англ.) – Київ: Основи, 2021. Класичний підручник з економіки, який висвітлює основи ринкової економіки, принципи прибутку, витрат та функціонування підприємств.
3. Саблук, П. Т. "Економіка підприємства". – Київ: Академвидав, 2016. Праця охоплює основні аспекти економіки підприємства, включаючи організацію діяльності, управління ресурсами, собівартість та доходи, що буде корисним для поглибленого розуміння економічних функцій підприємництва

Практичне заняття 2

Тема:

Основні форми підприємництва

План заняття:

1. Форми організації підприємництва
2. Види підприємницької діяльності
3. Інфраструктура виробничого підприємства
4. Особливості малого підприємства

Контрольні питання:

1. Які особливості має товариство з додатковою відповідальністю?
2. У чому полягають основні характеристики повного товариства та командитного товариства?
3. Як створюються та функціонують державні унітарні підприємства в Україні?
4. Що таке комерційне підприємництво і які його основні форми?
5. Які функції виконують комерційні організації та чим вони відрізняються від виробничих підприємств?
6. Яким чином посередницький бізнес сприяє розвитку ринкової економіки?
7. Як впливає підвищення рівня механізації та автоматизації на виробничу інфраструктуру?
8. Які функції виконує соціальна інфраструктура на підприємстві?
9. Як організоване технічне обслуговування виробництва в рамках виробничої інфраструктури?
10. Як малий бізнес допомагає в структурній перебудові господарства?

Літературні джерела:

1. "Роль малого бізнесу в ринковій економіці" / І. Ю. Деркач — монографія, в якій досліджуються функції малого бізнесу в національній економіці, його вплив на конкуренцію, інновації та соціальні процеси, зокрема на формування середнього класу. Цей підхід дуже корисний для розуміння економічної ролі малого бізнесу в різних країнах.
2. "Економіка малого підприємництва" / Л. М. Гребінь, В. В. Кузьменко — літературний огляд сучасних тенденцій розвитку малого бізнесу в Україні. Особливу увагу приділено нормативно-правовому забезпеченню та механізмам підтримки з боку держави. Книга корисна для розуміння специфіки регулювання малого бізнесу в Україні.
3. "Мале підприємництво та його роль у розвитку економіки" / Н. І. Пилипчук, О. В. Пустовіт — в цій праці розглядаються інструменти та методи державної підтримки малих підприємств, а також економічний

вплив малого бізнесу на ринок праці, інноваційні процеси та економічну динаміку.

Практичне заняття 3

Тема: Стан виробництва продукції аквакультури у світі та в Україні.

План заняття:

1. Світові та національні тенденції зростання та розвитку аквакультури
2. Аналіз еволюції національної системи державного регулювання розвитку виробництва продукції аквакультури
3. Регулювання розвитку рибовідтворювальних комплексів

Контрольні питання:

1. Які основні зміни відбулися в рибному господарстві світу за останні десятиліття?
2. Які темпи зростання обсягів аквакультури були зафіксовані між 1950 і 2010 роками?
3. Як розвивається аквакультура в розвинених країнах?
4. Чому важливо поєднувати ринкове саморегулювання та державне регулювання в економіці України?
5. Як змінювались економічні відносини в Україні на початку 90-х років? Які наслідки це мало для державного регулювання?
6. Які перспективи розвитку аквакультури в Україні та яка роль державної політики в цьому процесі?
7. Які напрямки диверсифікації рибного господарства розглядаються в Україні?
8. Як має відбуватись регулювання діяльності у сфері аквакультури?
9. Які фактори повинні бути враховані при насиченні внутрішнього ринку рибною продукцією?

Літературні джерела:

1. Партнер, А. (2004). Основи рибного господарства: Технології та еколого-економічний аналіз. Київ: Видавництво «Техніка».
2. Гончарук, М. В. (2015). Економіка та регулювання рибогосподарської діяльності: теоретичні основи і практика управління. Львів: Львівська політехніка.
3. Бондаренко, В. П. (2007). Світова практика в рибному господарстві та аквакультури. Харків: Видавництво «Модерн».
4. Рибалко, І. М. (2014). Економіка рибного господарства України в умовах глобалізації. Київ: Наукова думка.
5. Мельник, В. А. (2012). Аналіз розвитку аквакультури в Україні та світі: тенденції, проблеми та перспективи. Київ: Видавництво «КНТЕУ».
6. Український інститут рибного господарства. (2011). Аналіз стану рибного господарства та аквакультури в Україні та світі на 2011 рік. Київ: Укррибгосп.

Практичне заняття 4

Тема: Механізм створення бізнесу (власної справи).

План заняття:

1. Вибір ідеї та визначення раціональної стартової стратегії
2. Формування статутного фонду та порядок створення нового підприємства
3. Підготовка засновницьких документів
4. Припинення діяльності підприємницьких структур

Контрольні питання:

1. Як важливою є ідея для початку підприємницької діяльності?
2. Які основні фактори слід врахувати при виборі виду діяльності для власної справи?
3. Як ідея та вид діяльності взаємопов'язані між собою?
4. Які завдання необхідно вирішити при підборі форми організації підприємства?
5. Яка роль статуту та засновницького договору в процесі створення підприємства?
6. Що повинно бути зазначено в статуті підприємства відповідно до Господарського кодексу України?
7. У чому полягає різниця між унітарним і корпоративним підприємством?
8. Як відбувається формування статутного фонду підприємства?
9. Які види майна можуть бути вкладені до статутного фонду підприємства?
10. Які витрати пов'язані з державною реєстрацією підприємства?

Літературні джерела:

1. Савицька Н. В. Основи підприємницької діяльності: навч. посібник. – Київ: Літера ЛТД, 2010. – 212 с.
2. Козаченко В. В. Організація підприємництва: навчальний посібник. – Київ: Міжнародна академія управління, 2011. – 150 с.
3. Марченко І. А. Стратегії розвитку малих та середніх підприємств: монографія. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 240 с.
4. Громовий І. І. Підприємницька діяльність в Україні: економіка, організація, право: навчальний посібник. – Харків: Вища школа, 2008. – 156 с.
5. Підприємництво: навч. посібник / За ред. А. І. Мельника. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 300 с.
6. Ленард Т. К., Халворсен Г. Р. Основи бізнесу: глобальний підхід. – Київ: Видавництво "Дух і Літера", 2015. – 356 с.

7. Тимошенко В. М. Правові аспекти створення та функціонування підприємств в Україні: монографія. – Київ: Юридична думка, 2010. – 180 с.
8. Кравчук В. В. Бізнес-планування для малого та середнього бізнесу: навчальний посібник. – Харків: Основа, 2007. – 250 с.
9. Жерновський О. О. Основи підприємництва і бізнесу: теорія та практика. – Львів: Світ, 2013. – 195 с.

Практичне заняття 5

Тема: Особливості організації виробництва в аквакультури

План заняття:

1. Загальна характеристика та структура виробничого процесу.
2. Особливості виробничого процесу у рибництві.
3. Принципи організації виробничого процесу.
4. Організаційні типи виробництва.
5. Основні елементи виробничого процесу в рибництві.
6. Основні факторні показники роботи рибоводних підприємств

Контрольні питання:

1. Як поділяються виробничі процеси за протіканням у часі?
2. Як класифікуються виробничі процеси за ступенем автоматизації?
3. Що таке виробнича операція і які її основні характеристики?
4. Які основні види операцій включає виробничий процес?
5. Чим серійне виробництво відрізняється від масового за організацією праці та використанням обладнання?
6. Що таке агрорибоводна меліорація ставків і яку роль вона відіграє в рибництві?
7. Які етапи необхідно пройти для правильної організації нерестової кампанії в рибництві?
8. Як визначається рибопродуктивність водойм і що впливає на її величину?
9. Які фактори визначають величину виробництва ставкової риби в рибоводних підприємствах?
10. Які основні елементи виробничого процесу у рибництві згадані в тексті?

Літературні джерела:

1. Шевченко В.Ф. Організація виробництва на підприємстві. — К.: "Кондор", 2007. — 240 с.
2. Горбачова Т.І. Основи економіки і організації виробництва. — К.: "Знання", 2010. — 312 с.
3. Фролова Н.Ф. Технологія і організація виробничих процесів в аграрному секторі. — Харків: "Фоліо", 2015. — 196 с.
4. Черкасов, А. В. Теорія і практика організації виробництва на підприємствах. — М.: Наука, 2010.
5. Герасимова, О. В. Виробничі процеси в рибництві: особливості та ефективність. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012.
6. Бойко, В. В. Управління виробничими процесами в сільському господарстві. — К.: Агроосвіта, 2008.

Практичне заняття 6

Тема: Планування підприємницької діяльності в аквакультурі

План заняття:

1. Сутність планування підприємницької діяльності
2. Принципи та методи планування
3. Фактори, що впливають на вибір форми планування
4. Система планових нормативів та показників

Контрольні питання:

1. Що таке планування, і які сфери життя охоплює цей процес?
2. Які питання має вирішити підприємець перед початком будь-якої діяльності?
3. У чому полягає суть процесу планування?
4. Яку функцію відіграє планування в управлінні організацією?
5. У чому полягає особливість планування "зверху вниз"?
6. Які основні принципи планування виокремив А. Файоль?
7. Що таке форма планування на підприємстві?
8. Які основні фактори впливають на вибір форми планування?
9. Що таке форма планування на підприємстві?
10. Які основні фактори впливають на вибір форми планування?

Літературні джерела:

1. Аза, Л. І., Балабанова, Л. В., Крикун, В. І. "Планування діяльності підприємства". – Київ: Центр навчальної літератури, 2007.
2. Дикань, В. Л., Попович, О. С. "Основи планування діяльності підприємств". – Київ: Видавничий дім "Кондор", 2012.
3. Ігнатенко, М. М., Тарасенко, В. А., Хижняк, С. В. "Економіка підприємства". – Київ: КНЕУ, 2008.
4. Кармазіна, С. А., Мельник, Т. І. "Планування на підприємстві: Навчальний посібник". – Київ: Центр навчальної літератури, 2015.
5. Мішина, Н. В., Полякова, О. Ю. "Планування і контроль на підприємстві". – Харків: ХНЕУ, 2010.
6. Саблук, П. Т., Шиян, Б. М., Житар, М. І. "Планування діяльності підприємств: Навчальний посібник". – Київ: НАУ, 2011.
7. Чумаченко, М. Г. "Економіка підприємства". – Київ: КНЕУ, 2016.
8. Яковлєва, О. А., Мельник, Л. Г., Калюжна, Н. М. "Економіка підприємства: Планування і управління". – Київ: Альтернативи, 2010.

Практичне заняття 7

Тема: Організація інвестиційної діяльності підприємств аквакультури

План заняття:

1. Зміст інвестиційної діяльності рибоводних підприємств.
2. Обґрунтування потреби в основному і оборотному капіталі для формування виробничих фондів.
3. Призначення і зміст бізнес-планів підприємства.

Контрольні питання:

1. Що визначає економічну діяльність окремих суб'єктів і країни загалом?
2. Як можна визначити інвестиції у найширшому трактуванні?
3. У чому полягає мета інвестицій підприємства?
4. Які фактори враховуються при інвестиційній діяльності підприємства?
5. Яка роль інвестицій у забезпеченні ефективного функціонування підприємства?
6. Які основні види активів визначаються при розрахунку потреби в інвестиційних ресурсах для нового підприємства?
7. У чому полягає різниця між основними методами оптимізації загальної потреби в інвестиційних ресурсах?
8. Які стадії інвестиційного процесу необхідно враховувати при обґрунтуванні потреби в інвестиційних ресурсах для створення нового підприємства?
9. Як визначається потреба в оборотному капіталі для нового підприємства?
10. Яка роль бізнес-плану для підприємства?

Літературні джерела:

1. Бланк И.А. "Инвестиционный менеджмент" – Київ, 2005 р. Книга охоплює основи інвестиційного менеджменту, включаючи особливості розробки інвестиційних проектів, оцінку ризиків, управління інвестиційним портфелем та багато іншого.
2. Шило В.П. "Фінансовий менеджмент" – Київ, 2006 р. У цьому посібнику розглядаються концепції, стратегії та підходи до управління фінансами, включаючи питання фінансування та інвестування в підприємствах..
3. Ю.І. "Економіка підприємства" – Харків, 2003 р. У роботі розглянуто принципи діяльності підприємства, управління капіталом і роль інвестицій у стратегії зростання.

4. Грищенко В.Ф., "Основи інвестиційної діяльності" – підручник, в якому розглянуто основи інвестування, управління інвестиційними ресурсами, оцінка ефективності інвестиційних проектів.
5. Бланк И.А. "Финансовый менеджмент" – Київ, 2009 р. Це видання містить багато корисної інформації щодо управління фінансами, зокрема інвестиційною діяльністю підприємства.
6. Гончарук Т.В., Коротун І.О. "Бізнес-планування" – Київ, 2015 р. В книзі розглянуто принципи та методики створення бізнес-планів, які важливі для залучення інвестицій.

Практичне заняття 8

Тема: Стандартизація продукції аквакультури

План заняття:

1. Органи і система стандартизації продукції аквакультури в Україні.
2. Міжнародні стандарти, їх будова і сфера діяльності.
3. Галузеві органи і система стандартизації продукції аквакультури

Контрольні питання:

1. Яка мета стандартизації продукції?
2. Які завдання стоять перед стандартизацією?
3. Назвіть основні цілі стандартизації.
4. Який Закон України регулює стандартизацію, і коли він був прийнятий?
5. Що є об'єктами стандартизації?
6. Яка роль продовольчої й сільськогосподарської організації ООН (ФАО ООН) у стандартизації?
7. Які заходи приймає Європейська рада по стандартизації для усунення технічних бар'єрів у торгівлі?
8. Як Європейський комітет зі стандартизації (CEN) підтримує розвиток стандартів в Європі?
9. Які основні функції служби стандартизації в міністерствах і на підприємствах?
10. Як рибна галузь України пов'язана з іншими галузями економіки?

Літературні джерела:

1. Закон України "Про стандартизацію" (№ 2408-III, 17 травня 2001 року). – Офіційний документ, що регулює стандартизацію в Україні.
2. Шевченко А.Ф. "Методика стандартизації продукції" – Книга з практичними аспектами застосування стандартів у виробництві.
3. Стандарт ISO 9001:2015. Система менеджменту якості. Вимоги. — International Organization for Standardization
4. European Standards (EN). General Principles. — European Committee for Standardization (CEN), 2021.
5. CEN/CLC Guide 17: Principles for the development of European Standards. — European Committee for Standardization (CEN), 2017.n, 2015.
6. Даниленко, В.М. Стандартизація продукції в рибній галузі: теорія та практика. — К.: Наукова думка, 2006.
7. Боднар, А.О. Проблеми стандартизації в рибній промисловості України. — Харків: Економіка, 2018.

Практичне заняття 9

Тема: Підприємницький ризик в аквакультурі та управління ним

План заняття:

1. Сутність ризику як економічної категорії
2. Фактори виникнення ризику та його функції
3. Методи оцінювання підприємницьких ризиків
4. Методи управління та зменшення ризиків

Контрольні питання:

1. Що є ключовим елементом підприємництва в умовах ринкової економіки?
2. Які чинники обумовлюють виникнення ризикової ситуації на підприємствах?
3. Як політична й економічна нестабільність впливає на ступінь ризику підприємств?
4. Які функції ризику виділяються в економічній літературі?
5. Які види втрат можуть виникнути в результаті ризику при прийнятті помилкового рішення підприємства?
6. Які є вихідні дані для оцінки ризику підприємства?
7. Які етапи включає методологічний підхід до оцінки ризику?
8. Як здійснюється аналіз стану зовнішнього середовища підприємства?
9. У чому полягає суть методу розподілу ризику серед учасників?
10. Які форми профілактики ризиків використовуються для зниження їх ймовірності?

Літературні джерела:

1. Голубков, А. А., Бондаренко, В. В. (2019). Управління підприємницьким ризиком: теорія і практика. Київ: Наукова думка.
2. Додонов, В. М. (2021). Аналіз і управління ризиками підприємств. Харків: Вища школа.
3. Захарова, Н. В. (2020). Методи оцінки та управління ризиками на підприємстві. Київ: Інститут економіки.
4. Марченко, І. І. (2018). Ризик-менеджмент у бізнесі. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
5. Савицька, О. М. (2022). Оцінка і управління ризиками підприємств: практичні аспекти. Одеса: Одеська національна економічна академія.
6. Черниш, Л. А., Коробова, Т. О. (2020). Управління підприємницькими ризиками: сучасні підходи. Київ: Видавничий центр «Академія».
7. Ковальчук, О. О. (2019). Основи теорії й практики управління ризиками. Львів: Видавничий дім «Кальвіс».

Практичне заняття 10

Тема: Управління результативністю та ефективністю діяльності підприємств аквакультури

План заняття:

1. Продуктивність виробничої діяльності як міра результативності виробничого менеджменту
2. Показники результативності функціонування виробничих систем
3. Моделювання процесу управління продуктивністю виробничої системи
4. Шляхи підвищення продуктивності виробничої системи

Контрольні питання:

1. Що таке продуктивність підприємства і як вона вимірюється?
2. Яка роль продуктивності у визначенні якості менеджменту підприємства?
3. Які основні елементи включає управління продуктивністю підприємства?
4. Чим відрізняється внутрішня продуктивність від зовнішньої продуктивності?
5. Які показники результативності функціонування виробничих систем виділяються в тексті?
6. Як визначається економічність у контексті результативності виробничої системи?
7. Яка роль впровадження нововведень у підвищенні продуктивності підприємства?
8. Які етапи охоплює процес управління продуктивністю операційної системи організації?
9. Які групи чинників зростання ефективності діяльності підприємства виділяються в тексті?
10. Як пов'язані між собою показники результативності підприємства, і чому їх слід оцінювати в сукупності?

Літературні джерела:

1. Бойко, А. І. (2005). *Економіка підприємства: Теорія і практика управління*. Київ: КНЕУ.
2. Іванова, Н. О. (2009). *Управління продуктивністю на підприємствах: теорія, методи, практика*. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
3. Філіпова, І. А. (2012). *Управління ефективністю виробничих систем*. Харків: ФОП "Швидка допомога".
4. Марков, О. В. (2007). *Економічний аналіз і контроль діяльності підприємства*. Київ: Вища школа.

5. Павленко, І. В. (2011). *Продуктивність праці та її управління*. Одеса: Одеський національний університет.
6. Чуднова, С. О., & Тищенко, І. І. (2013). *Оцінка результативності підприємств: теоретичні та практичні аспекти*. Київ: Академвидав.

Практичне заняття 11

Тема: Державне регулювання підприємницької діяльності в аквакультурі

План заняття:

1. Необхідність державного регулювання підприємницької діяльності в аквакультурі
2. Передумови та механізми державного регулювання підприємництва
3. ЗУ «Про аквакультуру». Права та обов'язки у сфері аквакультури
4. Обліково-аналітичне забезпечення підприємств аквакультури

Контрольні питання:

1. Які основні причини необхідності державного регулювання економіки?
2. Які функції держава має в рамках економічного регулювання?
3. Як ринкова економіка може бути неспроможною в регулюванні соціальних і економічних процесів?
4. Які основні економічні функції держави в процесі регулювання підприємництва?
5. Які фактори визначають необхідність державного втручання в економіку?
6. Що таке циклічне безробіття і як держава повинна реагувати на його збільшення?
7. Як державне регулювання може вплинути на рівень інфляції та безробіття в країні?
8. Які права та обов'язки мають суб'єкти аквакультури згідно з українським законодавством?
9. Яким чином держава здійснює контроль за діяльністю в сфері аквакультури?
10. Які види об'єктів є об'єктами аквакультури і як вони класифікуються за формою власності?

Літературні джерела:

1. Гречаник, В. М. (2020). *Економіка та державне регулювання: теорія та практика*. Київ: Вид-во "Наука і освіта".
2. Махмудов, М. І. (2018). *Основи економіки: ринкові механізми та роль держави*. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна.
3. Асмолов, В. Ю. (2019). *Державне управління та регулювання в умовах ринкової економіки*. Одеса: Астропринт.
4. Закон України «Про аквакультуру» (2012). Відомості Верховної Ради України. № 42-44.
5. Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» (2017). Київ: Парламентське видання.

6. Піскун, В. І. (2016). *Механізми державного регулювання підприємництва в Україні: сучасні підходи*. Львів: Львівський університет.
7. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України (2020). Регулювання аквакультури в Україні. URL: <http://minagro.gov.ua/>.